

חוברת מתנה
לחנוכה

טללי חיים

לימוד יומי לחנוכה

מאת הרב ראובן ששון

ומלאה
הארץ
דעה
דמיכאל דהפסט
דעת ה' זאדור

לקבלת תכני לימוד נוספים במייל או בווצאפ, שלח הודעה או ווצאפ ל 053-6240891
או מייל לכתובת uh.deah1@gmail.com

תוכן עניינים

טללי חיים - לימוד יומי לחנוכה

נר ראשון.....5	נר חמישי.....21
נר שני.....9	נר שישי.....26
נר שלישי.....12	נר שביעי.....30
נר רביעי.....16	נר שמיני.....34

לקבלת תכני לימוד נוספים במייל או בווצאפ
שלח הודעה או ווצאפ ל 053-6240891
או מייל לכתובת uh.deah1@gmail.com

להזמנות ספרי טללי חיים באתר: www.tlaleyhaim.com

נר ראשון

סוד החנוכייה והמקדש

ביטוי מיוחד במינו מוצאים אנו בנרות חנוכה - "הַנֵּרוֹת הֵלְלוּ קֹדֶשׁ הֵם!" לא מצווה בלבד, אלא קודש, שהוא מדרגה מעל המצוות (ראה מגילה כו ב). כי נודע שהמצוות הן אור היורד אל תוך מסגרת החומר, אך החומר נותר בעינו. לכן מותר לזרוק חפצי מצווה, כשופר ולולב, כי עצמותם לא התקדשה (ראה מגילה שם). מה שאין כן חפצי קודש, כספר תורה וחפצי מקדש, שעלו והתקדשו בקדושת האור שבהם, להיות לבוש מוחלט לאור ולהתעצם בקדושתו.

אם כן, כיצד זכו נרות חנוכה למדרגה עצומה זו, להיות 'קודש'? מה מבדיל אותם מן השופר, הציצית, הלולב, הסוכה והמצה? מדוע קודש הם, ומהו הסוד שבהם? באמת, סוד זה פשוט וברור - החנוכייה בעצמה היא המפתח להבין את סוד הקודש. כי כל מהות החנוכייה היא להיות כדוגמת המנורה שבמקדש.

משם, ממעון השכינה, נמשכת הארת המנורה ונחקקת בחנוכיות של כל ישראל. ובאמת, אין שום מצווה אחרת שהיא ממש מעין 'העתקה' של אחד מכלי השרת, שנעשית כדוגמת המצווה שנעשתה במקדש. השולחן, המזבח החיצון וקרבנותיו, המזבח הפנימי והקטורת אשר עליו - להם אין רמז וביטוי במצווה שנעשית בקרב בית ישראל. אורם עליון, נעלה מכל התלבשות בעולם הזה, מיוחדים הם למקדש. ואדרבא, ההקרבה אסורה מחוץ למקדש, ורקחת קטורת שלא בקודש אסורה באיסור מיתה בידי שמים. קיימת הבחנה ברורה בין הקודש ובין החול, בין עבודת המקדש ובין חיי עם ישראל בכל ארץ ישראל.

והנה המנורה הטהורה, הכלי המזוכך ביותר, למעלה מקרבנות ודם ואף למעלה מריח בשמים, שאינה אלא אור רוחני וזך, היא היא החנוכייה בעוז רוממותה, בוקעת מן החלונות, מציצה מן החרכים, ונמשכת אל כל ישראל, אפילו בגלות המרה, אפילו במחשכי סיביר ובמרתפי האינקוויזיציה.

אלומת אור מהמקדש המקודש, כלי שרת ממקום הקודש היוצא אל ישראל בשלמות אורו, במדרגה של קודש, ומתייחד לקדש את ישראל ולקשרם אל מקום המקדש.

זהו הפלא של מצוות הדלקת נרות חנוכה, זהו מעוז צור הישועה. כי המלך בעצמו, ממקום מגוריו, בשלמות אורו, בא לשכון אצלנו ובקרבו

זהו הפלא של מצוות הדלקת נרות חנוכה, זהו מעוז צור הישועה. כי המלך בעצמו, ממקום מגוריו, בשלמות אורו, בא לשכון אצלנו ובקרבו, ומכוחו הגדול אנו מתרוממים מעל כל המשברים, מעל כל הררי החושך, ומקרבים בפועל את אור המקדש, את אור הגאולה ואת יום הישועה. לכן, על אף היותו

חג מתקנת חכמים, יש בחנוכה עצמות אור שהיא מעל כל החגים כולם, אפילו מעל חגי התורה.

בחנוכה מתנוצץ אור שהוא מושרש לעילא, ממעל לבחינת 'מצווה'. החנוכייה שלנו היא נטף ושביב ממנורת הקודש שבמקדש. היא שואבת את כוחה ממנה, וממשיכה את פעולתה. אמנם נחרב הבית, אך זיק הקודש, נקודת האור שבו, לא כבה לעולם. זהו סוד חנוכה ואור הנרות הדולקים בו, נרות שהם קודש. נמצא שהחנוכייה היא זכר למקדש כולו, כי היא השריד הקטן שנשאר מכלל המקדש, ומכוחה ישובו ויתחדשו המנורה וכל כלי הקודש, עם המקדש כולו בשלמותו.

לחנוך את המקדש

המקדש הוא סוד אורם של ישראל, שהוא השכינה. למעשה, המקדש הוא הגוף והשכינה היא נשמתו. לפיכך בניינו תלוי בבניינה, כשם שחורבנו נבע מסילוקה. כי כשהנשמה מסתלקת מן הגוף, ממילא הגוף מתפורר. כאותה בת קול שאמרה לערל ששרף את הבית - "קמח טחון טחנת" (סנהדרין צו ב). נמצא שעיקר בניין המקדש נעוץ בסוד נשמתו, סוד עילוי השכינה ותיקונה. ולמטרה זו ממש בא חג החנוכה, שכשמו כן הוא, בו באים אנו לחנוך את המקדש.

הימים הקדושים הללו מסוגלים לתקומת המקדש. כבר בפעם הראשונה, במשכן שבמדבר, הסתיים בניינו בכ"ה בכסלו. אהרון קדוש ה' חנך את המשכן בהדלקת נרות המנורה, וכיוון להמשיך כוח למצווה זו בכל הדורות, שבאמצעותה יחנכו בניו את המקדשות. ואכן, חנוכת המקדש השני התקיימה בכ"ה בכסלו, וכן החשמונאים חנכוהו וטיהרוהו ביום זה. ומאז כן עתה, בכל דור ודור מתחדשים ימים אלו כסגולה עצומה לקומם חורבות עולם ולבנות מקדש.

זוהי נשמת חג החנוכה, ולכך מכוונת מצוות הדלקת הנרות. החנוכייה, אף שהיא מייצגת כלי אחד מתוך המקדש, הנה היא מקפלת במהותה את כללות המקדש. כי מהות המקדש היא אור, 'אורו של עולם' (בבא בתרא ד א), והחנוכייה היא בחינת האור שבמקדש.

הארון, על אף היותו לעילא מהמנורה, הוא ממעל לאור המקדש, בחינת מי ששורה בבית. הוא סוד התורה, כאותם הלוחות שמונחים בו. ועצמות ומהות המקדש הן דווקא המנורה. ולכן משה התקשה דווקא בבנייתה, ולא בבניית הארון, על אף קדושתו החמורה. כי עיקר הקושי הוא המשכת האור אל העולם הזה, ולא הארתו בשמי מרום, ברוחניות נאצלת.

נמצא שהחנוכייה היא רמז ושריד מהמקדש כולו, וסוד ההדלקה מכוון ממש לחנוכת המקדש ומבשר על תקומתו המהירה. זהו סוד פעולת ההדלקה

והוספת הנרות מיום ליום, עילוי האור והגברתו, עד היום השמיני, היום שבו אנו קוראים בתורה "זאת תִּנְתֵּן הַמִּזְבֵּחַ" (במדבר ז פד), שבו מגיעה הפעולה לתכליתה - הנחת אבן נוספת לבניין המקדש. כך, בכל שנה אנו חונכים אבן אחת במקדש, ומשנה לשנה מצטרפת אבן לאבן, עד שנעשה הבניין שלם. אור קדושת המקדש, שנקרא אורו של עולם, אורם של ישראל שיפציע ויבשר לנשברי לב בשוב ה' ציון. השלהבת המרצדת מבשרת בשורת גאולה בכוח אדיר שנעלם בגופה הקטן, הנראה שברירי ודל, אך כוחו גדול לא־להיו.

יהי רצון מלפניך שבכוח סגולת הימים האלה, אשר נזכרים ונעשים, כי בעת הזאת נסתיימה מלאכת המשכן, ונחנך הבית השני, ובעת הזאת טיהרו החשמונאים את המקדש והסירו כל גילולים וכל טומאת העמים, כן יהיה בזמן הזה, להמשיך אור ישועה ותקומה, לטהר מקדש ולנקות טומאה, לייסד יסוד בציון, ולבנות קרתא דירושלם, ובסגולת הנרות ואורם, מהרה יפתחו שערי ירושלים העליונה, להיטיב את הנרות דלעילא, באור המוסיף והולך ואור עד נכון היום, יום גאולת ישראל ובניין המקדש.

והנני מייחד כל לבבי להתחנן ולבקש על ישראל וכבודם, ועל כבוד ירושלים ועיר מלוכה, להעלותם מעפר ולהסיר חרפה, שלטון העמים והקליפה, ולפאר מקום מקדש.

ותהיה התעוררות זו מתגברת בלבבי מאוד, ועל ידי כך תהא מחזקת לבבות כל ישראל, ויהיו מתקשרים בכל לב אל המקדש, לבקשו ולרצותו, לתת כבוד למי ששיכן שמו בבית הגדול והקדוש. כי הנרות מאירים סוד המקדש, ומפרסמים יופיו והדרו בקרב כל רואיהם, ומגבירים עוז האהבה, ופאר הקודש אשר בבית ה'. ויהי נועם אֲדֹנֵי אֱלֹהֵינוּ עֲלֵינוּ וּמַעֲשֵׂה יָדֵינוּ כּוֹנֵנָה עֲלֵינוּ וּמַעֲשֵׂה יָדֵינוּ כּוֹנֵנָה.

התבוננות

התבוננות בנרות:

הבט נא בנרות, באור הטהור, היזכר בבית המקדש, במנורת הזהב, ותחבר את כל לבבך אל המקדש, לבקש ולהתפלל לפני ה' שיחדש את בניינו במהרה.

הבט בנרות, התפלל לפתיחת הלב, וקבל על עצמך קבלה טובה למען המקדש, כדי לזרז בניינו במהרה בימינו.

נר שני

סוד ההדלקה ופעולתה

בשום חג אחר אין מצווה עליונה כל כך שנעשית בראייה בלבד. הסוכה היא מקום מגורים לגוף האדם. הפסח נעשה כולו בפה, בדיבור ובאכילת פסח מצה ומרור. אפילו מצוות השופר, שנעשית בשמיעה, היא נמוכה מהראייה, שהראייה קודמת לשמיעה, בסוד קדימת ראובן לשמעון.

בחנוכה, חג של אור וראייה, מתנוצץ האור הגנוז, האור של היום הראשון לבריאה. למעשה, המקדש הוא אורם של ישראל. כמו המקדש כך ישראל, מלובשים בחומר, נוכחים במסגרת העולם הזה ממש. לכן נבין מדוע דווקא חנוכה, שהוא מתקנת חכמים, יכול למשוך מהמקדש אור גדול כל כך, ולהאירו לכל בית ישראל. חכמי ישראל מבטאים את רוח ישראל וקדושתם העצמית, והם הם נציגי הקודש של המקדש ושל עם ישראל.

לפיכך, על אף שבנגלה המצוות דאורייתא נראות גבוהות יותר, מכל מקום הנה בנסתר יש אור קודש עליון מאוד במצוות החנוכה, מתקנת חכמים, כי דווקא הם יכולים למשוך את אור המקדש אל פתחי הבתים והחצרות של כל בית ישראל. לעין הגלויה, לא מובן איך ייתכן שמצווה דרבנן תעלה בעוצם קדושתה ממעל למצווה מהתורה. אמנם, זהו חלק מהותי מהחנוכה, חג של אור. כי הנה מבואר בספרים ש'אור' עולה גימטריא 'רו'.

במיוחד שלהבת קטנטנה של נר דקיק - כמה רזה היא בגופה, כמה שברירית היא בכוחה, ומאידך, כמה סודות היא לוחשת, כמה גבורה היא טומנת בלהבתה המתנועעת.

הנרות הם חלונות אל הנעלם, אל אור הקודש החבוי. תחושת המסתורין שבהם היא אמיתית, כי הנרות הללו מעמידים אותנו על מפתן הוויה נעלמת מאוד, אך עשירה

ואדירה בכוחה. קו האור הדק הוא צוהר אל עולמות של אור, הוויות של קודש, הגדולות בשיעורן ובכוחן מעל ומעבר לכל הגשמיות ורעש המון היצורים שבה.

זהו סוד קדושת החנוכה, קדושה עצומה מאוד מאוד. האור והנרות הם כלים נאים לסוד ולנעלם. לכן הם יכולים למשוך את הקדושה הגדולה של בית המקדש. דווקא מחמת הנוכחות הדלה שלהם בחומר ובגשם, הם מסוגלים להביא לידי ביטוי את מה שעומד ממעל לכל מסגרת הגשמיות הירודה, את מקום המקדש, ביתו של הקב"ה.

**הנרות הם חלונות אל
הנעלם, אל אור הקודש
החבוי. תחושת המסתורין
שבהם היא אמתית, כי
הנרות הללו מעמידים
אותנו על מפתן הוויה
נעלמת מאוד**

לפיכך באה ההדלקה בלילה, להורות על מציאות חשוכה, סוד הגלות שבה השכינה אינה מאירה. לתוך מציאות חשוכה זו אנו ממשיכים קווי אור ממרומי שחקים, ממקום אצילי ועליון שכולו אור וקודש. משם אנו מותחים קו דק, ומחדירים אותו אל תוך מחשכי ארץ. ולילה אחר לילה הולך האור ומתגבר, עד שמנצח את החושך, ומבשר כי קרב יום אשר הוא לא יום ולא לילה.

לא לחינם מתרחשת ההדלקה דווקא בתאריך זה ובימים אלו, שבהם הלילה הולך ומתארך, ונדמה בחיצוניות שהחושך הולך וגובר. דווקא כשלמראית עין החושך יכסה ארץ, והקור הולך ומתגבר, אזי באים אנו עם סגולת הנרות, וממשיכים מהאור הגנוז שפעת קודש, שמהפכת את כל החשכה לאורה. דווקא אז, בהתגברות החושך, נפתח החלון העליון, לעורר אור עליון מאוד. כי אין האור ניכר אלא מתוך החושך. וכלל גדול הוא - ככל שהחושך מתגבר, האור שבוקע ממנו ומנצחו הוא אור עליון מאוד מאוד.

נמצא שיש מציאות של אור עליון בשמי מרום, שכולו זוהר ובוהק, אדיר בתוקף בהירותו, בהיר הוא בשחקים, ובהדלקת הנר מתאחדת נשמתנו עם מקור עליון זה, וכסולם מוצב ארצה וראשו מגיע השמימה ממשיכים אנו ממנו את האור, בצמצום, כנר ולא כאבוקה, ומדליקים את נקודת הקודש החבויה בתוך העולם החשוך, סוד השכינה שבעפר, המתנערת ממנו מכוח האור שבא אליה ממרום ואומר לה - "קומי אורי כי בא אורך".

תפילה

יהי רצון מלפניך, ה' אלהינו ואלהי אבותינו, שכמו בימים ההם, כשגבר אורו של נר חנוכה על קליפת יוון אשר ביקשו לשכחם תורתך, כן בזמן הזה, אורות אלו מכלים רגל מן השוק, המה ההרגלים המשכיחים אלהותך ונועם תורתך, ומכים בעפעפי עינינו ולבבנו הרדומים, ומעוררים אותם להזכירם אלהותך ונוכחותך אשר בכול משלה.

ובכן אבינו אב הרחמן, הנני מפיל תחינתי לפניך, שתמשיך עלינו אורך הגדול, להכניסו לכל בתי הנפש, ולשעבדם אל מלכותך, להאירם באור קדושתך המאירה בנרות אלו ומזככת את האדם, עד שיקוים בנו "אשרי איש שלא ישכחך וכן אדם יתאמץ בך". כי סגולת קודש נתת לנו בעת הזאת, 'נר ה' נְשִׁמָּת אָדָם', ופעולתם אדירה לעורר הנשמה ולהדליקה, ומאירים המה בנפש ובבשר לתקנם. כן נזכה לתקן עצמנו ובשרנו, חלבנו ודם לבבנו, לטהרם באור הנרות, ובזוך השמן הטוב.

התבוננות

התבוננות בנרות:

הבט בנרות, ראה את האור, כמה הוא זעיר, אך כמה הוא עוצמתי ומאיר. "נר ה' נשמת אדם", חשוב על נשמתך הטהורה, התחבר אל הקדושה הזו, התמלא ברצונות קדושים, בכיסופים לקדושה, לתשובה וטהרה. התפלל לפני ה', לזכות להיות קדוש בפועל, כמו הקדושה של נשמתך שאורה גנוז בקרבך, לזכות להאיר את הקודש, כי כל אחד הוא אור ונר של קדושה.

נר שלישי

תקנת ימי חנוכה

בחנוכה נעשו ניסים לישראל. באופן כללי שני ניסים עיקריים בולטים בו - נס פך השמן, ונס המלחמה, הניצחון והישועה לישראל מעול מלכות יוון. ויש להתבונן ביחס בין שני הניסים הללו.

נתבונן בדברי הגמרא, השואלת מהו חנוכה ועל שום מה נתקנו ימים אלו (שבת כא ב):
 "מאי חנוכה? דתנו רבנן בכ"ה בכסליו יומי דחנוכה, תמניא אינון דלא למספד בהון ודלא להתענות בהון (ימי חנוכה שמונה ימים הם, שלא להספיד ולא להתענות בהם. ה"ע), שכשנכנסו יוונים להיכל טמאו כל השמנים שבהיכל, וכשגברה מלכות בית חשמונאי ונצחום, בדקו ולא מצאו אלא פך אחד של שמן שהיה מונח בחותמו של כהן גדול, ולא היה בו אלא להדליק יום אחד, נעשה בו נס והדליקו ממנו שמונה ימים לשנה אחרת קבעום ועשאו ימים טובים בהלל והודאה".

מפשט דברי הגמרא משמע שתקנת ימי חנוכה הוא על נס פך השמן, ואף שהזכירה הגמרא 'וכשגברה מלכות בית חשמונאי', נראה שכל זה אינו סיבת תקנת חנוכה, אלא תיאור הרקע לנס¹. וכך מוכח מכך שנתקנו שמונה ימים, כנגד שמונת הימים שדלק פך השמן.

ובאמת, לא מתואר בגמרא תיאור משמעותי על נסי המלחמה, אלא רק סיכום הדברים, 'כשגברה מלכות בית חשמונאי ונצחום'.

מצד שני, כשמתבוננים בנוסח 'על הניסים', נראה שעניין המלחמה וניסיה הם העיקר, וכמעט ואין כלל אזכור לנס פך השמן, וכך אנו אומרים:

1. כן משמע ממה שאמר 'וכשגברה', כי אם היה זה חלק מהנס וסיבת התקנה, היה צריך לומר 'וגברה', 'וכשגברה', משמע שהוא תיאור הרקע לנס, ודו"ק.

"בימי מתתיה בן יוחנן פלח גדול חשמונאי ובניו, כשעמדה מלכות יון הרשעה על עמך ישראל לשפחם תורתך ולהעבירם מחקי רצונך. ואתה ברחמיך הרבים עמדת להם בעת צרתם. רבת את ריבם. דנת את דינם. נקמת את נקמתם. מסרת גבורים ביד חלשים. ורבים ביד מעטים. ורשעים ביד צדיקים. וטמאים ביד טהורים. וזדים ביד עוסקי תורתך. לך עשית שם גדול וקדוש בעולמך. ולעמך ישראל עשית תשועה גדולה ופרקו כהיום הזה. ואחר כך באו בניך לדיכור בירתך ופנו את היכלך. וטהרו את מקדשך. והדליקו נרות בחצרות קדשך. וקבעו שמונת ימי חנכה אלו בהלל ובהודאה. ועשית עמם נסים ונפלאות ונודה לשמך הגדול סלה".

והנה יש להבין דבר זה, כי מדברי הגמרא משמע שעיקר תקנת חנוכה היא משום נס פך השמן, ואילו נסי המלחמה לא מוזכרים בגמרא כלל. ובנוסף על הניסים אנו רואים שהנס העיקרי הוא המלחמה, ואילו נס פך השמן אינו מוזכר כלל. וצריך להבין דבר זה.

ובאמת נראה שדבר זה הוא מחלוקת בראשונים ובאחרונים. כי מדברי הרי"ף משמע שהדלקת הנרות והברכה נתקנו על נס פך השמן, וכן משמע מדברי הריטב"א והאבודרהם.

ואולם מדברי הרי"ן עולה שהשם 'חנוכה' נקרא על שם שחנו ממלחמתם בכ"ה, ומשמע שנקרא על שם המלחמה, כי בוודאי השם הוא מהות הדבר, ואם נקרא שמו על שם המלחמה, אות הוא שמהותו הוא עניין הניצחון והתשועה (כן כתב המהרש"א בדעת הרי"ן שלשיטתו חנוכה מחמת התשועה, ראה מהרש"א שבת כא ב). וכן עולה מדברי הלבוש.

והנה, בתחילת הלכות חנוכה מבאר הרמב"ם את הסיבה והרקע לקביעת הימים הללו והשמחה שבהם, ומדבריו נראה שהוא משלב בין הדברים, וזו לשונו (הלכות מגילה וחנוכה

ג א):

"בבית שני כשמלכו יון גזרו גזרות על ישראל ובטלו דתם ולא הניחו אותם לעסוק בתורה ובמצות, ופשטו ידם בממונם ובבנותיהם ונכנסו להיכל ופרצו בו פרצות וטמאו הטהרות, וצר להם לישראל מאד מפניהם ולחצום לחץ גדול עד שריחם עליהם אלהי אבותינו והושיעם מידם והצילים וגברו בני חשמונאי הכהנים הגדולים והרגום והושיעו ישראל מידם והעמידו מלך מן הכהנים וחזרה מלכות לישראל יתר על מאתים שנה עד החורבן השני. וכשגברו ישראל על אויביהם ואבדום בחמשה ועשרים בחדש כסלו היה ונכנסו להיכל ולא מצאו שמן טהור במקדש אלא פך אחד ולא היה בו להדליק אלא יום אחד בלבד והדליקו ממנו נרות המערכה שמונה ימים עד שכתשו זיתים והוציאו שמן טהור.

ומפני זה התקינו חכמים שבאותו הדור שיהיו שמונת הימים האלו שתחלתן מליל חמשה ועשרים בכסלו ימי שמחה והלל ומדליקין בהן הנרות בערב על פתחי הבתים בכל לילה

ולילה משמנות הלילות להראות ולגלות הנס, וימים אלו הן הנקראין חנוכה והן אסורין בהספד ותענית כימי הפורים, והדלקת הנרות בהן מצוה מדברי סופרים כקריאת המגילה".
אנו רואים שהרמב"ם מאריך גם בעניין המלחמה, ומדבריו משמע שלא רק פך השמן, אלא גם הניצחון במלחמה הוא מהסיבות לתקנת חנוכה.

והיינו שחנוכה נתקן כהודאה לה' על הניסים והנפלאות שנעשו לאבותינו בימי יוון, שגזרו גזירות על ישראל שלא יעסקו בתורה ובמצוות, ולחצו על ישראל לחץ גדול, עד שריחם הקב"ה עלינו והושיענו, והתקוממו בני חשמונאי על היונים, עד שחזרה מלכות לישראל יתר על מאתים שנה.

והנה עניין זה עולה משאלה על דברי הרמב"ם, כי הרמב"ם כתב שבכ"ה בכסליו היה הניצחון, ובו ביום נכנסו להיכל, ולא מצאו אלא פך שמן של כהן גדול. ונמצא לפי זה שהדליקו את המנורה בפעם הראשונה בליל כ"ו בכסליו, כי הדלקת המנורה בלילה היא. ואם תקנת ימי חנוכה היא כנגד שמונת ימי ההדלקה, אז לכאורה היו צריכים ימים אלו להתחיל מליל כ"ו, ולא מליל כ"ה בכסליו. וזו קושיה על דברי הרמב"ם.

**עצם התעוררות הכוחות
שבקרוב ישראל, לקום
ולהילחם, זוהי בעצמה
הופעה אלהית, כי שם
שמים בקרבנו, בגבורה
פנימית בקרבנו**

והנה בתשובה לשאלה זו עונה הפרי חדש, שבאמת היום הראשון נתקן על שם נס הניצחון, ורק מיום כ"ו ואילך נתקן על נס פך השמן.

בהסבר זה תתורץ גם השאלה המפורסמת, מדוע תקנו את חג חנוכה שמונה ימים, והלא הנס עצמו היה שבעה ימים. כי אם היה בפך השמן כמות הדלקה ליום אחד, נמצא שיום אחד זוהי ההדלקה הטבעית, והנס התרחש בשבעת הימים שאחריו, שדלקו מכוח נס ולא מכוח טבע. ולפי זה, היה ראוי להתקין את חנוכה דווקא שבעה ימים ולא שמונה.

אלא שלפי זה הכל יבואר, שהיום הראשון נתקן על שם הניצחון, ושאר הימים על נס ההדלקה.

והבן עומק העניין, שלמעשה עצם התעוררות הכוחות שבקרוב ישראל, לקום ולהילחם, זוהי בעצמה הופעה אלהית, כי שם שמים בקרבנו, ועל כן יש להתקין הלל והודאה על התעוררות הכוחות בגבורה פנימית בקרבנו.

כי עם ישראל אינו כיתר האומות, שכוחותיהם טבעיים בלבד, לא כן ישראל, שהם מושרשים באור השכינה, ובאים לברר שמלכות ה' מושלת בכל ואין עוד מלבדו.

תפילה

ויעלה לרצון לפניך עומק לבבנו בעת הזאת, לשמוע תחינתנו באמת, כפי אשר לבבנו מבקש לפניך. ובכך יעלה השמן הטוב במרוצה בחזקה, להדליק ולקדשו, ועל ידי כך תקדשנו בקדושתך, ותדליק נשמתנו מאורך, להבהיקה ולהאירה, ולהגביר כוחה מאוד, לנצח כל תאוה וכל פנייה שאינה טובה, לייחד לבבנו לעבודתך וליראתך, ונזכה לזיו הפנים ולנהירו עילאה, בעילוי השמן להיות אש קודש, ועל ידי כך תתעלה השכינה מאוד, ותתייחד בך, להיות אש עליונה ואש תחתונה יחדיו, להאיר כל מחשכי ארץ בגאולה שלמה במהרה בימינו אמן נצח סלה ועד, ויהי נועם אֱדֹנֵי אֱלֹהֵינו עלינו ומעשה ידינו כוננה עלינו ומעשה ידינו כוננהו.

התבוננות

התבוננות בנרות:

היזכר בניסים ובנפלאות, נס המלחמה ונס פך השמן, תסתכל על הנר ותראה בו כוח של גבורה, לנצח את החושך, מלא לבבך בגבורה, כמו החשמונאים, להיות גיבור בעבודת ה', לנצח את היצר הרע, ולהכיר בניסים שה' עושה אתנו תמיד.

נר רביעי

נס כך השמן

בית חשמונאי באו במסירות נפש למען עם ישראל ולמען קדושת המקדש, והתגברו בגבורה עצומה ללחום במעצמת-על, מעטים מול רבים, והיה דבר זה ללא שום היגיון מבחינת הטבע. אלא שבאמת היה זה רוח ה' שפיעם בקרבם, בגבורה אֱלֹהִית, שהיא עצמה סוד התגלות עליונה, כי רוח גבורה היא אחת הרוחות הנמשכים מלעילא, בסוד "וְנָחָה עָלָיו רוּחַ ה'... רוּחַ יִצְחָק וְגִבּוֹרָה" (ישעיהו יא ב), ועל כן הרי זה נס עצום. וכמו שכתב הרב קוק זצ"ל על חנוכה וזו לשונו (מאמרי הראי"ה חלק ב עמ' 500): "גבורת אמת תמצא רק במקום שאור אֱלֹהִים שמה".

אמנם הרוח לא יכולה להימשך אלא על ידי התעוררות מלתתא, כי זה סוד סגולת השכינה ואורותיה, שהם מתגלים ראשית כל על ידי התעוררות ישראל, ואז נענים אליהם מלעילא. מה שאין כן בפעולות מצד נס עליון, כיציאת מצרים וחגי התורה, שהם מהווים בחינת התגלות אֱלֹהִית עליונה מתחילתה.

והנה לאחר שהתעוררו בית חשמונאי, אזי בא השפע העליון ושרה בהם, והצליחם במעשיהם, והוא נס הניצחון. אלא שתכלית התעלות מעשי התחתונים מלמטה היא בכך שיעוררו את הפעולה העליונה מלעילא, בסוד "לֹאֵל גִּמְר עָלַי" (תהילים נז ג), כי אנו מתחילים מלמטה, ואז בא רוח ה' לפעם בקרבנו, בסוד התגלות ה' בקרבנו.

לאחר מכן באה מדרגה שלישית, שהיא התגלות אֱלֹהִית עליונה, בפעולה אֱלֹהִית מצד עצמה, הבאה לאחר הפעולה שלנו מלמטה והסיוע האֱלֹהִי בה.

והנה זה עצמו סוד נס פך השמן, שהוא בחינת "עֲשֵׂה עִמִּי אוֹת לְטוֹכָהּ" (שם פו יז), שבאה הבהירות בהכרת ה' שנמצא עימנו תמיד. כי אף שהיה ניכר דבר זה על ידי הניסים הגדולים בגבורת המלחמה, מכל מקום הבהירות העליונה של הופעת ה' לעיני כל, באה דווקא דרך נס השובר את גבולות הטבע, כי בו ניכר היטב נוכחות ה' לעיני כל.

אמת, שצדיקים עליונים אינם זקוקים לנס של שבירת הטבע כדי להכיר בוודאות את נוכחות ה' בקרב ישראל בגבורת מלחמה וכיוצא בזה, מכל מקום כדי שתהא עדות לכל באי עולם ששכינה שורה בישראל, צריך שיהא הדבר בנס גלוי. והוא סוד נס פך השמן שנעשה במנורה, הנועדה להאיר וללמד את העולם דעת ה' ונוכחותו בישראל. והוא בא לחזק לבבות כולם, שיכירו וידעו כל יושבי תבל, וגם ישראל בעצמם, ששכינה שורה בקרבם, לא רק בנס הגלוי, אלא גם בגבורת המלחמה בעצמה, שהיא גם היא שפע עליון, המופיע בקרבנו ובלבנו, ומלמדנו להועיל, להתגבר, ללחום ולעשות ולהצליח.

עיקר מגמת נס פך השמן היתה כדי לברר היטב את מהות נס המלחמה, וללמד את ישראל להכיר סגולת כוחותיהם, ולהכיר את הערך הגדול של ההתעוררות מלמטה, ושל גבורת ה' המופיעה בקרבנו ממש.

צדיקים עליונים אינם זקוקים לנס של שבירת הטבע כדי להכיר

**בוודאות את נוכחות ה'
בקרב ישראל, מכל מקום
סוד נס פך השמן נעשה
ללמד את העולם דעת,
וגם ישראל בעצמם,
ששכינה שורה בקרבם**

ברצוננו לומר, שהעובדה שנס פך השמן זכה למעמד כל כך מרכזי אינו בגלל עצם הפלא הזה לבדו, אלא בגלל ההקשר והמשמעות שבו.

וכדי להבין זאת נבוא ונשאל - לכאורה, מה מיוחד כל כך בנס פך השמן, והלוא עם ישראל מלומדים בנסים בכל עת. וכמו שמצינו אצל רבי חנינא בן דוסא, שהדליק נרות שבת בחומץ, וכיוצא בזה נסים רבים מאוד, וכן היו חסידי עליון, קדושי ישראל בכל הדורות כולם, בעלי מופתים כבירים. ודוגמה ומופת בדורנו הוא הבבא סאלי זיע"א, שהיו המופתים

מצויים אצלו כדבר טבע פשוט. וידועים לכל המעשים שהיה עושה עם הערק, שהיה מווג למאות אנשים מבקבוק אחד, והמשקה הספיק לכולם (כפי שהעיד מו"ר הרב אליהו זיע"א שראה זאת בעיניו). ודבר זה הוא ממש פך השמן, ולא מצינו חג 'זכר לערק' שלא נגמר או כיוצא בזה. ומדוע ציינו באופן כל כך מיוחד את נס פך השמן, לעשותו חג חנוכה?

אלא הוא אשר אמרנו, הנס הזה ביטא את היחס לכל עם ישראל ולמשמעות פעולתם, בחינת 'עשה עימי אות לטובה'. ולכן הוא קיבל את הדגש העיקרי שלו. ללמדך שה' מאיר בקרבנו תמיד ומצליח אותנו במעשה ידינו. הווי אומר, התוצאה של נסי חנוכה הייתה קוממיות מלכות ישראל. זו המשמעות הגדולה של נסי חנוכה. לא רק פעולה באורח נס, כפך השמן, אלא ההשלכות של נס זה.

הייתה כאן מלחמה תרבותית עמוקה מאוד, וכשישראל ניצחו, הרי שכל מלכות ישראל קמה ועמדה על רגליה, בגבורת הקודש שבה, ודחתה את כל הרוחות הזרות של תרבות יוון.

במובן זה, נס פך השמן הוא מרכיב אחד בתמונה רחבה, הוא בחינת חינוך של הקב"ה שחיך לבניו, להאיר להם ולהודיע להם שמעשיהם רצויים, ושהוא יתברך עמם ולא יעזבם לעולם. אך כל הנסים והנפלאות שבחנוכה סובבים סביב התקומה של מלכות ישראל.

נס פך השמן הוא מרכיב אחד בתמונה רחבה, הוא בחינת חינוך של הקב"ה שחיך לבניו, להאיר להם ולהודיע להם שהוא יתברך עמם ולא יעזבם לעולם

והוא שאנו אומרים ב'על הנסים', ומספרים רבות את נסי המלחמה, וכמעט שלא מציינים את פך השמן. כי העיקר של חנוכה הוא חזרת המלכות לישראל, שהיא היא סוד עילוי השכינה, שאין ישראל משועבדים תחת גויים ערלים שאינם מניחים להם לעסוק בתורה. אלא ישראל

עצמאיים, במלכות ה', והולכים בדרך התורה.

דבר זה הוא יסוד ושורש עצום לכל תפקיד ישראל בעולם, ובפרט בבואנו לארץ ישראל, ובקוממיות ישראל, להחזיר מלכות לישראל ומקדש על מכוננו. כל העניינים הללו מלוכשים בלבושי הטבע וכוחותיהם של ישראל, כי מהותם נעוצה בסוד השכינה, ובוודאי צריך בהם עוז וגבורה רבה. אך אם יסבור האדם שהתעוררותו בגבורה היא עניין אנושי בלבד, לא ימצא און בקרבו ללחום נגד כל הרוחות שבעולם המנסות לעכב גאולתם של ישראל. לעומת זאת כשידע ישראל שה' בקרבו, וגבורת מלך מלכי מלכים מפעמת ברוחו, הרי שיתמלא עוז ובטחון וגבורה. ולא ביטחון של עניי הבוטח בעשיר שיעשה עבורו, אלא בטחון בה' שבקרבו ממש, המוליד בנו כוחות אדירים, להתגבר ולעשות ולפעול, בזריזות וחריצות, מתוך ידיעה פנימית, שה' הוא המופיע בקרבנו, והוא המצליחנו, "כִּי בְךָ אֶרֶץ גִּדּוּד וּבֵאֱלֹהִי אֲדֹלָג שׁוֹר"

(תהילים יח ל).

על כן נס הניצחון אינו נתקן בימים נפרדים מנס פך השמן, ויחדיו יהיו תמים אל ראשו, להיותם יחד חג אחד. כי מהות אחת להם, המורה לנו את שם ה' שבקרבו, אשר בתכליתו העליונה של הנס יופיע ה' מלעילא גם בנס גלוי, ואז יוברר ויופיע בבהירות שהכל נעשה על ידו יתברך שמו. ובזה ייקרא שם ה' המפורש על מעשיהם של ישראל, בלי ספק ומבוכה, שאולי נעשה הדבר רק על ידי הממד האנושי בלי הממד האלהי.

זה תכלית ותועלת נס פך השמן, אשר היה נס גלוי, ולכן נתקנה עליו ברכה, שכן יש האומרים שאין מברכים על נס נסתר, כנס המלחמה. הברכה היא על הנס הגלוי, בחינת פך השמן, כי שם ה' מופיע בו בבהירות ובהתגלות מפורשת, שהוא סוד הברכה, המכרת בכל בהירותה את נוכחות ה' - "בְּרוּךְ אַתָּה ה'... שֶׁעָשָׂה נִסִּים לְאַבוֹתֵינוּ בְּיָמֵים הָהֵם בְּזֶמַן הַזֶּה".

תפילה

ריבון העולמים ואדוני האדונים, הנני מפיל תחינתי לפניך שתזכני ותעורר את לבבי בעת הזאת, בזכות הדלקת הנרות, והנחת הפתילה בתוך השמן, שתהיה פעולה זו חודרת אל תוך נפשנו, להניח בקרבה פתילה רוחנית, אשר היא אור תפילה, שנזכה ויתכונן לבבנו להשתוקק ולהתגעגע ולכסוף אליך בעוז ואהבה ונהייה רבה. ונזכה לפתיחת הלב לתפילה באמת, מעומק הלב, להיות מקוראך באמת, אשר אתה קרוב אליהם.

כי הנה שעה זו שעת רצון היא, בקדושת מצוות נר חנוכה, אשר כל פרטיה ודקדוקיה עולים לרום עולם, ופועלים בעומק נפשות ישראל, ועל כן אתחנן לפניך, שתעלה לפניך תשוקת שכינתך חמדתך, אשר היא כפתילה הנצמדת בך, להתקשר עמך בחשיקה ודביקה וחפיצה, שלא לזוז ממך לעולם, וכיונה מנהמת אליך, ומבקשת קרבתך. ותשוקתה זו עולה על ידי ישראל בניך, לשמוע נהימתה ותחינתה. ועל כן היה נא קרוב אלינו, למשוך עלינו סגולת הפתילה, סוד פתח התפילה ופתיחת הלב, לכוון לבבנו אל עבודת התפילה והרצון והגעגוע אליך, ועל ידי כך יאיר אור הפתילה בכל לבבות ישראל, ויתפללו אליך כל ישראל באמת ובתמים, בלב נאמן, ובכוונה אמיתית וזכה.

התבוננות

התבוננות בנרות:

הבט על הנרות, הסתכל על השמן, היזכר בנס פך השמן, ומתוכו תחשוב על כל הניסים והנפלאות שה' עשה עמנו. מלא לבבך באמונה שכל החיים שלנו הם ניסים והשגחות נפלאות של הקב"ה, ותחזק לבבך בבטחון, שה' עמנו תמיד. תתפלל לה' שתהיה תמיד מלא אמונה ובטחון, ומתוך כך תתגבר לעשות רצון ה' תמיד בלי פחד.

נר חמישי

פרסומי ניסא - להאיר את העולם!

נרות חנוכה נתקנו משום פרסום הנס, וזוהי הסיבה שצריך להיזהר בהם מאוד, כמבואר בפוסקים, שכל מצווה שהיא משום פרסום הנס, חובה לחזור אחריה עד שיקיימה (ראה רמב"ם חנוכה ד יב, ומגיד משנה שם, ובביאור הגר"א על שו"ע תרעא א).

ויסוד העניין הוא, שעניין פרסום הנס נוגע בעצם מהות ישראל ותפקידם בעולם. כי זוהי נקודת היסוד של עם ישראל, שנבראו בשביל לספר תהילת ה', כאומרו "עם זו יצאתי לי תהלתי" (ישעיה מג כא), ועניין סיפור שבח גדולתו של מקום אינו דבר צדדי בחייהם של ישראל, אלא הוא הנקודה היסודית. ויסוד העניין הוא, שפרסום הנס עצמו הוא פרסום אלהותו יתברך שמו, וגילוי תוקף מציאותו, שהוא שורש תכלית העולמות, שיתברר ויתגלה לעיני כל שאין עוד מלבדו ואין מציאות חוץ ממנו. עיקר מלאכה זו היא בעולמות התחתונים, בהם יש הסתר והעלם, עד שבאים ערלי הגוים לכפור במציאות ה', ובהנהגתו ושליטתו. עיקר תיקון מלכותו יתברך שמו, שהוא סוד הווייתם של ישראל, הוא על ידי גילוי מציאותו וגדולתו. ודבר זה הוא שבח ומעלת הקדיש, שאנו אומרים בו "יִתְגַּדַּל וְיִתְקַדַּשׁ שְׁמֵהּ רַבָּה", והוא בחינת תעודת הזהות של עם ישראל, כי זוהי תכלית ירידתנו לעולם הזה, לגדל ולקדש שמו בעולם, עד שמבואר, שביום בו יתגדל ויתקדש שמו בשלמות, הוא עצמו יום העברת הערלה והטומאה מעל כל העולם הזה, בסוד מחיית עמלק ומלחמת גוג ומגוג, והתגלות ה' באחרית הימים, כמבואר בפוסקים ביחזקאל (לב כג).

והנה תיקון המלכות בייחוד הוא על ידי פרסום הנס, כי עניין הנס מורה כמה וכמה יסודות גדולים באמונה, הן על מציאותו יתברך שמו, והן על הנהגתו אותנו, והן על יכולתו שאין לה חקר ואין מי יאמר לו מה תעשה, באופן שמתברר מהנס שהוא יתברך שמו מושל ושליט על הכל.

מעלת נס חנוכה

במובן מסוים נעלה נס חנוכה על נס יציאת מצרים, כי הניסים הגלויים מוכיחים את מציאותו במרומים, ואת יכולתו יתברך לשדד את כוחות הטבע, אך עדיין עלול האדם לסבור שהטבע מסובב ומנוהל על ידי מערכות אחרות, באופן שאמנם יודה האדם שהקב"ה מופיע בנס, ואף כוחו גדול מהטבע, אך הטבע בעצמו עומד מצד עצמו, והוא איננו הופעת ה'. והנה כאן באים הנסים הנסתרים, להורות מלכותו ומציאותו שהיא בכל משלה, גם בתוך לבושי העולם הזה. ולכן נס חנוכה הוא חביב מאוד ויקר מאוד, כי הוא מפרסם מלכותו בכל ממש.

**הקדיש, שאנו
אומרים בו "יִתְגַּדֵּל
וְיִתְקַדֵּשׁ שְׁמֵהּ רַבָּה",
הוא בחינת תעודת
הזהות של עם
ישראל, כי זוהי תכלית
ירידתו לעולם הזה**

ובזה נבין מעלתו לעילא ממעלת נסי יציאת מצרים, שלכן אנו אומרים הלל גמור בכל ימי חנוכה, בשונה מפסח שבו רק ביום הראשון אומרים הלל שלם, וכל שאר הימים הלל שאינו שלם. והוא מצד שעדיין לא הופיעה ההארה השלמה, גם ברבדי העולם הזה, כרמוז בסוד איסור אכילת חמץ, שהחמץ מורה על הטבע, בסוד הזמן, כי זה ההבדל בין החמץ למצה, והזמן הוא אחד השורשים למערכת הטבע וגבולותיו כנודע, ועל כן החמץ מורה על מציאות הטבע. ומפני שעדיין לא הופיעה מלכות ה' בטבע אלא דווקא בנס, על כן לא אומרים הלל שלם בפסח.

ויש להבין שסוד הופעת ה' בטבע, הוא עצמו סוד הופעת ה' בתוך עם ישראל, ולא מחוצה להם. כמשל הילד הקטן שהוריו דואגים לו, מול הבוגר שלמד מהוריו ומיישם מאליו, שהוא מעלה גדולה יותר.

וזה סוד חנוכה, שהנסים נעשו ביחד עם ישראל ופעולתם, ואור ה' הופיע בקרבם ממש, בסוד נס נסתר, והוא בחינת הופעת ה' בטבע, ומתברר שמלכותו מלכות עולם, ואין עוד מלבדו ממש. מה שאין כן בסוד הופעת ה' בניסים עליונים, שלא דרך ישראל, שהוא הופעת ה' מצד שמיא, בלא שיתוף הארץ, ועל כן עדיין חסרה בו הופעה שלמה.

והנה לאור זאת נבין את השיטות הסוברות שאפילו בשביל קיום הדלקת נר חנוכה בהידור, ולא רק עבור נר אחד בכל יום, צריך העני להיזהר ולמכור כסותו. כי לכאורה הלא יוצא האדם ידי חובה אפילו בנר אחד בכל יום, והיה מקום לומר שאין חיוב למכור כסותו אלא בשביל נר אחד בכל יום. אך יש שיטות הסוברות שצריך למכור כסותו אפילו בשביל ההידור, היינו להוסיף נר בכל יום, כדי להגדיל את מעלת הנס

שהיה נוסף בכל יום. וכך מדייק האור שמח בדעת הרמב"ם שכתב וזו לשונו (חנוכה ד יב):

"מצות נר חנוכה מצוה חביבה היא עד מאד, וצריך אדם להזהר בה כדי להודיע הנס ולהוסיף בשבח האל והודיה לו על הנסים שעשה לנו. אפילו אין לו מה יאכל אלא מן הצדקה, שואל או מוכר כסותו ולוקח שמן ונרות ומדליק".

ומדייק האור שמח (הלכות חנוכה ד א) מהמילים 'להודיע הנס ולהוסיף בשבח', שאפילו בשביל הוספת השבח, היינו שבכל יום נתעלה הנס, כי דלק עוד יום, הנה גם בשביל זה צריך העני להדר ולהדליק נרות, ומשמע שצריך להוסיף נר בכל יום. והנה זהו דבר פלא, שבשביל הידור שאינו מעיקר הדין צריך למכור כסותו.

ובא ללמדנו דבר גדול, שאצל עם ישראל, תכלית החיים היא דווקא למען השכינה ועם ישראל, ולא כל יחיד למען עצמו. ודבר זה הוא היפך תפיסת הגויים

אלא שלכן הדגיש הרמב"ם במילים מיוחדות מאוד - "מצוות נר חנוכה מצווה חביבה היא עד מאוד", שהוא ביטוי חריג. ומכאן נלמד עוצם מעלתה וחביבותה. ויסוד העניין הוא אשר אמרנו, שפרסום הנס הוא דבר גדול מאוד, כי הוא ממש נוגע בעצמות ומהות ישראל, וסוד מכירת הכסות בא להורות שכל ענייני החיים הם כלבושים ואמצעים עבור התכלית, שהוא סיפור שבח מלכותו יתברך.

ובייחוד בחנוכה, שהנס היה מלוּבש בתוך לבושי העולם הזה, שאז מתברר בבהירות רבה שאין עוד מלבדו, והוא תכלית הכל ממש. על כן מצוות נר חנוכה חביבותה רבה, וצריך להדר בה מאוד, כי ההידור מבטא חביבות, המדגיש את הערך הגדול שאנו מייחסים למצווה יקרה זו.

לצאת לפרסם אלהות

והנה דבר זה מורה לנו, את האחריות של האדם על הסביבה, להשפיע בה טוב וברכה. עד שבמצוות שיש בהן עניין לגלות ולפרסם לאחרים, צריך האדם לשאת עול בעצמו, לפעול לפרסם וללמד אחרים, ולא להסתפק בכך שהוא פועל באופן סגולי על העולמות וממילא על הנשמות, אלא צריך לצאת החוצה, וללמד את הרבים. ואפילו אם זה במחיר שצריך לשלם ולמכור כסותו, יעשה זאת.

ובא ללמדנו דבר גדול, שאצל עם ישראל, תכלית החיים היא דווקא למען הכלל כולו, למען השכינה ועם ישראל, ולא כל יחיד למען עצמו. ודבר זה הוא היפך תפיסת הגויים, שאצלם המדינה נועדה בשביל לשרת את היחיד, כמו חברת ביטוח,

שההתאגדות של כולם נועדה בשביל לשרת כל אחד בצורה יותר איכותית מאילו היה לבדו. אך בסופו של דבר הערך העליון של החיבור בין האנשים הוא הטובה האישית היוצאת מכך לכל אחד. מה שאין כן אצל עם ישראל, שתכלית קיום כל פרט הוא למען הכלל, וסודו עצום, כי כלל עם ישראל המחובר יחדיו, עומד בסוד גוף, ונמשכת בו נשמה אדירה, סוד השכינה, ועל כן נמצא שהאיגוד של כולם הוא בעבור עניין עצום המופיע מתוכנו, סוד כנסת ישראל, אור השכינה, שהיא ערך הכלל שבקרבתנו, והיא ערך הקיבוץ שלנו יחד, בסוד "כל בי עשרה שכינתא שרייא" (סנהדרין לט א).

על כן ההשפעה לאחרים והאחריות על עם ישראל היא עניין הנוגע לעצם מהות החיים, עד שצריך למכור כסותו בשביל אחרים, ללמדם תורה וקדושה ואמונה ודעת ה'. ולא יתייחס לכך כאל מותרות ותוספת על העיקר, אלא זה העיקר והשורש, וכל ענייני החיים הפרטיים הם כלים ואמצעים בשביל התכלית הזו. והוא סוד מכירות כסותו, סוד הבגד, שהוא לבוש לעיקר, שהוא התכלית. בעניין זה ראוי להביא את המדרש הנפלא על אהרון הכהן ומסירותו ללמד את ישראל, וזו לשונו (תנא דבי אליהו רבה יג):

"יודע אהרן בעצמו שבא דבר גדול לישראל על ידו והיה קושר חבל של ברזל במתניו ומחזיר על כל פתחי ישראל וכל מי שלא היה יודע לקרות קריאת שמע וכן מי שאינו יודע להתפלל היה מלמדו לקרות ק"ש ולהתפלל וכן מי שאינו יודע לכנוס בגופה של תורה היה מלמדו, ולא אהרן בלבד אלא כל תלמיד חכם המלמד תורה ברבים לישראל לשם שמים ואינו נושא פנים לעשיר ולעני אלא מקרא הוא מקריא את כולם כאחת ומשנה הוא שונה את כולם כאחת מתוך כך הקב"ה מרחם עליו ונותן בו חכמה דיעה בינה והשכל ונותן לו חלק עם הצדיקים אברהם יצחק ויעקב ועליו הכתוב אומר (ישעיה נג) 'מַעֲמַל נַפְשׁוֹ יִרְאֶה יִשְׁפַּע בְּדַעְתּוֹ יַצְדִּיק צְדִיק עֲבָדֵי לְרַבִּים וגו'".

תפילה

ובכן אפיל תחינתי לפניך, אבינו אב הרחמן, שיהיו נרותי אלו אשר ערכתי לפניך במצוותך אשר ציויתנו, מפרסמים בעוז אלהותך, ומודיעים בגאון קדושתך, ורבים יצפו יראו וינהרו, לפרסם מלכותך, ואור נסיך אשר עמנו תמיד, וירבו ויאירו קדושתך ותוקף רוממותך בלבב בניך אהוביך.

ותהיה שלהבת זו מבריקה ומדליקה שלהבת נשמת כל הצופה בה, לעורר נקודת הקודש שבו, ולעורר בו הרהורי תשובה וגעגועי קדושה, לבקש קרבתך, תורתך ומצוותיך, ולצפות מלכותך ובניין היכלך.

וברוב רחמין נסוך בנו שפעת השמן הטוב, להאיר עינינו במאור תורתך, ולגדל דעתנו לדעת דרך, ולדבוק באמונתך, להיות לבבנו שמח ובוטח בך, בהכירו מציאותך אשר בכול משלה, אף תחת עשרה טפחים, הנה אתה מצוי ומשגיח, בורא ומנהיג, עושה ויעשה לכל המעשים, ואין עוד מלבדך, כי אלהי עולם ה', בורא קצות הארץ, לא ייעף ולא ייגע ואין חקר לתבונתו. אמן ואמן.

התבוננות

התבוננות בנרות:

הבט בנרות, חשוב על הכוח של עם ישראל, על המסירות שלו לקדש את ה', בכל הדורות כולם. חשוב על הכוח של כל אחד מישראל, גם בעומק הגלות, להיות נאמן לה' ולקדש שמו. חשוב על עם ישראל, שאף פעם לא הצליחו לנצח אותו, ובגבורה תמיד הלך אחר ה' יתברך.

תתפלל לה', להיות מחובר בכל לבבך לעם הקדוש הזה, ולהיות בן נאמן לעם ישראל, בקידוש שם ה' בעולם, כמו ישראל שבכל הדורות, ולהיות ולהרגיש חלק מכללות עם ישראל, בענווה ושמחה וגבורה של קדושה.

נר שיש

מלחמת אור בחושך

מהות חנוכה מתבררת מתוך הקליפה שהיא נלחמת בה.

התרבות היוונית בקשה לייצר חיות מהעולם הזה, למצוא את התכלית בתוך מסגרת העולם הזה לבדו. הן במובן תרבות הרוח, בפילוסופיות היווניות, והן בנפש, בתרבות התאטרות והקרקסאות, והן בביטוי הגופני, בהערצת הגוף ובהנאותיו. אלו הם שלושת רבדי האדם - הרוח החושבת והמשכילה, הנפש המתרגשת והחוזה חוויות, והגוף וחושיו.

התרבות היוונית סברה שכל הכוחות הללו יתמלאו מתוך מסגרת העולם הזה, בלי שום זיקה אל האמונה, אל הדבקות הקדושה של הנשמה בבוראה. דבר זה נעוץ בשורש הכפירה שבה, שסברה לנתק את העולם הזה ממקורו האֱלֹהִי, ולהעמידו כחי מכוח עצמו, וכך ביקשו לעקור את הזיקה והדבקות של עם ישראל בקב"ה, ולמלא את החיים בתרבות נכר, ברוב עניין של תאטרות וליצנות.

מתוך גישה זו, חשו את האיום הבא מן המקדש שבירושלים, מהמקום המבטא את נקודת הקודש. מהאמירה הישראלית, לפיה אין חיים אמיתיים אלא בדבקות האֱלֹהִית, וכל כוחות החיים, נועדו להתמלא מכוח החיות האֱלֹהִית העליונה המפכה בהם: הרוח במחשבותיה של תורה, הנפש במידות הטובות ובאורח החיים הישראלי, והגוף בעונג של קדושה, כשבת וימים טובים.

קדושת עם ישראל מכירה את הטומאות האוחזות בגוף ובנפש, וכחלק מהכוונתם נוכח פני ה', באות הדרכות לריסון התאוה, ולתיקון המידות, למען יוכלו להתקדש ולהיות כלים ראויים להופעת הקודש העליון בהם.

ובמובן זה, גם הכוחות הטבעיים שבישראל, הנה באמת מקורם הוא אֱלֹהִי, כי ה' עשה את הכל, היפך טענת יוון הכופרת בנוכחות ה' בטבע. אלא שהכוחות הטבעיים

עומדים בשיקול, כי אפשר שיוטו למטה, למטרה אנושית בלבד, ואפשר שיתקדשו ויתעלו עד שיהיו כלי להמשכת אור האֱלהות.

זהו תורף הבחירה החופשית באדם, האם יקדש כוחותיו להיותם כלי לה', או שישאירם בטומאתם ובניתוקם ממקורם.

והנה למעשה זהו יסוד גדול בתפקיד ישראל בעולם, כי נודע הדבר שמציאות ה' במרומים הרי היא בהירה וגלויה לכל, וכל המלאכה העצומה של תיקון עולם הוא גילוי האמת האדירה שאין עוד מלבדו לא רק בשמים ממעל, אלא גם בארץ מתחת, והוא יתברך שמו נשמת כל ההויה, תקיף ובעל היכולת ובעל הכוחות כולם. ובאמת כל העולמות התחתונים, ובכלל זאת הכוחות האנושיים, לא נראים כחלק מהגדולה האֱלהית, אלא עומדים בצורה נפרדת, וזהו תפקיד ישראל בעולם, שירדו למטה כדי לברר ולהראות בעצם מציאותם, שאין עוד מלבדו, ואורו ושפעו הם חיות הכל.

התרבות היוונית **בקשה למצוא את** **התכלית בתוך מסגרת** **העולם הזה לבדו.** **מתוך גישה זו, חשו** **את האיום הבא מן** **המקדש מהאמירה** **הישראלית, לפיה אין** **חיים אמיתיים אלא** **בדבקות האֱלהית**

במובן זה, החידוש העצום הוא בהתגלות אור האֱלהות בתוך האדם עצמו, בנקודות שבהן מרגיש עצמו נפרד, היינו ברצונו ובשכלו ובכל כוחותיו

הבחיריים, שנדמה לו שהוא פועל בהם לבדו, והם נפרדים משם שמים. ותכלית ישראל בעולם היא לגלות את האֱלהות שבפנימיות האדם, בפנימיות רצונו ושכלו ומחשבתו וכל כוחותיו הבחיריים, ודבר זה הוא גילוי סוד רוח הקודש ושכינת אֱלהים השרויה בתוך לבבות ישראל, הפועלת בהם, ומתגלה באמצעותם.

אלא שטומאת האדם וזוהמת החטאים מרחיקות את האדם ממדרגת קודש זו, ומסתלקת השכינה ממנו חלילה. אך בבואו להיטהר, בהתעוררות רוחו למען ה', אזי ממילא הוא מכין עצמו להיות כלי ראוי להתגלות פנימיות חייו, שהוא אור ה' ושפע קדושתו המלמד וחונן את האדם בכל כוחותיו. ואז, בהתעוררות עמוקה, ברוח טהרה וגבורה, מתגלה חזיון נפלא, של שם שמים המופיע ממש בעצמות כוחות האדם, ברצונו ושכלו, ברוח גבורה ועצה, רוח דעת ויראת אֱלהים, ומתברר בירור עמוק, בדבר אחדות ה' בכל, בשמים ובארץ, ואפילו בשיעור קומת האדם, והכל הוא המשך אחד, של שלשלת אור הקדושה, המאיר בכל העולמות כולם.

תפילה

יהי רצון מלפניך, ה' אלהינו ואֱלֹהֵי אבותינו, שתזכנו להכין מִכּוּן להשראת שכינתך, לפרסם אֱלֹהוּתך בכל העולם כולו. והנה אני בא להניח את נרות החנוכה בטפח הסמוך לפתח, ובמעשה המצווה למטה מתעורר חילא לעילא, על כן מכוון אני לעורר למעלה ולהכין מקום לשכינה, העומדת בסוד המנורה והחנוכייה, ולהשליטה על מחשכי ארץ, לבטל רשות הרבים ולכלול הכול ברשות יחידו של עולם, ולקשר כל העולמות אל מקום המקדש, להכניס לקראת האור הגדול שיבקע ממנו, לתקן עולם במלכות שדי, ולהגביר אמונתך והכרת מציאותך בקרב כל הנבראים, וידע כל פעול כי אתה פעלתו ויבין כל יצור כי אתה יצרתו. וייעשו כולם אגודה אחת לעשות רצונך בלבב שלם.

אנא בכוח השמן הטוב וקדושתו, אשר אין לזרים אתו ועם שונים לא יתערב, ומתנשא לכל לראש כי צף ועולה תדיר, תתגבר הקדושה בכל מקום שהיא על הקליפה, לברר ולהעלות כל ניצוצות הקודש, ותגבר יד הגבירה להכניע שפחה תחתיה ולהוריד עבד, כי אף שהגביה כנשר, משם תורידו, ועם כלביא יקום וכארי יתנשא, כשכינת עוזנו אשר בגובהי מרומים מקומה.

ובכוח הנחת החנוכייה ברחובות עיר, להמליכה על גפי מרומי קרת, יתעורר לעילא כוח בשכינה, להמשיך הנחת אבן פינה למקום המקדש המקודש, כי סגולת החנוכייה לעורר חשק העליונים אל אור המנורה אשר בבית ה', ומהרה יאירו שבעת הנרות בבית מקדשנו ותפארתנו, אמן נצח סלה ועד.

התבוננות

התבוננות בנרות:

הבט על הנרות, אל האש המתנשאת למעלה, בחופשיות, חשוב על הקדושה של הנרות, והיזכר בקדושת הנשמה, בחלק א-לוה ממעל שבקרבתך. חשוב על הניסים שה' עשה אתנו בדור האחרון, בגבורה שנתן בעם ישראל לקום מעפר הגלות. תמלא לבבך בשמחה של גאולה, וברצונות גדולים להיות שותף גם כן לה', בעשיית רצונו בעוצמה.

נר שביעי

איסור השימוש בנר חנוכה

אסור להשתמש לאור נרות חנוכה. ויסוד העניין עמוק הוא מאוד, ובא להורות את היחס הנכון אל הקודש, שאף על פי שבוודאי כל ההויה מתברכת מהקודש, כי הקודש הוא עצמות אור הא־להות המאיר לעולם, ובוודאי הכל תלוי באור ה', כמו הנשמה שהיא מקור חיות הגוף, באופן שכל הברכה וכל ההצלחה תלויים הם במידת דבקות האדם בקדושה. מכל מקום, צריך האדם להיזהר מאוד, שלא יטעה להתייחס אל הקודש מצד ערכו השימושי, ובכך יעריכו. אלא צריך שיהיה בליבו יחס של כבוד והערצה אל הקדושה, אל הנציגות של שם שמים בעולם, שהוא תכלית ויסוד הכל, ובאמת כל החיים לא נועדו אלא בשבילו, שהוא מגמת הכל ונשמת הכל.

והנה ישנן הופעות של קדושה שיש בהן ברכה ושפע לעולם, ובהן יש שייכות שימוש והנאה. מה שאין כן בבואנו לנקודת הקודש העליונה ביותר, ליחס העצמי אל הקודש, אזי אין לנו רשות להשתמש בו, כדי להורות את הגרעין השורשי העליון, של הערצת הקודש והתבטלות האדם בא־להות.

זוהי הנקודה העליונה ביותר בפנימיות ישראל, שממנה נולדת מסירות הנפש למען ה'.

כי אם כל זיקת האדם לקדושה היא מצד הנאתו ורווחיו, אזי אם יידרש למסור נפשו למען ה', ימאן ויסרב, כי לא יוכל לוותר על חייו. אך אם שורש החיים הוא עצם הדבקות בה', נמצא שהאדם מסכים בכל מאודו למסור חייו למען קדושתו יתברך שמו.

וזהו אשר הופיע בגבורת החשמונאים, שהיוונים חשבו שזיקת ישראל לקדושה היא מצד התועלת וההנאה הבאה להם ממנה, וסברו שאם יצרו צעדיהם, ויציעו להם חיים אחרים מלאים בהנאות ותרבות, ילכו אחריהם. אך אדרבא, בלחץ שלחצו את ישראל, הבהיקו את נקודת השורש, עצם הדבקות הא־להית, שהיא חיינו ממש, ומעומק לבב

החשמונאים פרצה מסירות נפש מוחלטת, המבטאת את העובדה הגדולה, שכל חיינו הם למען שמו יתברך, ולא להנאתנו ושימושנו.

לכן, בשונה מנרות שבת שיש היתר ליהנות מהם, הנה בנרות חנוכה אינו כן, כי קודש הם, בהבהקת עצמות הדבקות של ישראל בה' יתברך, בכל עומק הלב והנפש.

לכבד את נשמת אֱלֹהִים שבקרבו

עוד יש להוסיף בטעם האיסור ליהנות מאור נרות החנוכה, והוא מה שכתב הר"ן (שבת ט א בדפי הרי"ף), שסיבת האיסור הוא כדוגמת המנורה במקדש, שהחנוכייה היא דוגמתה, ולכן גם בה אסור ליהנות מאורה. והנה אנו למדים מכאן את מעלת כל איש ואיש מישראל, שהחנוכייה שלו יש לה כוח מעין דוגמת המנורה במקדש.

**בייחוד בזמן שמתגברים
רוחות זרות המנסות
לכבות את קדושת
ישראל, והאדם מרגיש
עצמו משועבד, הנה
אז צריך האדם דווקא
להתמלא כבוד עצמי
ולא ילזל בעצמו, אלא
יתרומם מאוד לנקודת
הקודש הפנימית,
הנקודה העצמית
שלעולם לא נפגמה**

ובמובן זה ישכיל האדם, שהנר שהוא מדליק בביתו, בא להורות על מעלת עצמו, שכן הבית הוא הופעת האדם כנודע (בסוד נשמה גוף לבוש היכל, שהם לבושי עצמות האדם כנודע). ובא הנר להורות לאדם את היחס הנכון לעצמיותו, שנקודת חייו הפנימיים היא קודש, ממש כמו המקדש, בסוד "וְעָשׂוּ לִי מִקְדָּשׁ וְשִׁכְנִיתִי בְּתוֹכָם" (שמות כה ח), בתוכו לא נאמר אלא בתוכם, מלמד שהקב"ה שורה בתוך כל אחד ואחד מבני ישראל (ראשית חכמה שער האהבה פרק ו). וצריך האדם להוקיר ולהעריך את עצמיותו, כי היא קודש. וזהו עניין האיסור להשתמש לאורה. זהו יחס של כבוד עמוק, עד שמחמת הכבוד, לא ראוי להשתמש בו.

והנה בא ללמד אותנו, שצריך האדם לכבד את עצמיותו מאוד, כי היא חלק אֱלֹהִים ממעל. ואף שברבדים החיצוניים יש לו חסרונות רבים שצריך לתקנם, והוא מלא כאב על פגמיו, מכל מקום אסור לו לאדם לשכוח את נשמת אֱלֹהִים שבקרבו, סוד נר ה' שבחדרי בטנו, וידע מעלתה העצומה, עד שיכבדה מאוד, מעין דוגמת המנורה במקדש, וידע שבת מלך בקרבו, כמו שאמרו חכמים "לעולם יראה אדם כאילו קדוש שרוי בתוך מעיו, שנאמר 'בְּקִרְבֶּךָ קְדוּשָׁה' (הושע יא ט)" (תענית יא ב).

דבר זה הוא חיוני מאוד, בייחוד בזמן שמתגברים רוחות זרות וקשות, המנסות לכבות את קדושת עם ישראל, עד כדי כך שהצליחו גם לחדור לתוך נפשות ישראל, בסוד

'שמאו כל השמנים', שהמוחות והלבבות התערבבות מטומאת הגוים, והאדם מרגיש עצמו משועבד לתרבות זרה המלפפת את רוחו ומכבה אור נפשו. הנה אז צריך האדם דווקא להתמלא כבוד עצמי, כבוד אֵלֵהִים, ולא יזלזל בעצמו, אלא יתרומם מאוד לנקודת הקודש הפנימית, לפך שבחותרם כהן גדול, הוא סוד נשמת הנשמה כנודע, הנקודה העצמית שלעולם לא נפגמה, והדרך לגלותה היא על ידי כבוד וערך, ולא על ידי זלזול עצמי ורגשות אשם. ויוקיר ויעריך מאוד מאוד את מעלתו, ממש כמו היחס למנורה בבית המקדש, ומתוך כך יגבה לבו בדרכי ה', ויתמלא עוז לאֵלֵהִים, עד שתתגבר פנימיותו ותתלהט נשמתו בדבקותה בקונה, המתחזקת מכוח הכרת מעלתה, ותשוב בעוז ואש קודש, לשרוף ולבער את כל הקוצים והחוחים הסובבים את השושנה העליונה, היא הנשמה, ולבער כל רוחות זרות, בגבורת הנשמה, שהיא גבורת מלך מלכים.

על כן יכבד האדם את הנרות, ולא ישתמש בהם, וילמד מכך הוראה בדבר היחס לעצמו, כי הנר הוא הופעת פנימיות האדם, ולא יזלזל ולא ימעט בערכו, ולא ישכח פנימיותו גם בעת נפילותיו כשהוא מסובב בטומאה וזוהמת הגויים, כטומאת יוון, הנה יגבר בכוח הנשמה, וישוב אל ה' בכל לבבו ונפשו, ויקדש שמו יתברך בעולם. ויהי רצון שנוזכה לקיים את כל דברי השולחן ערוך בהידור ובדקדוק קלה כבחמורה, מתוך אהבה ושמחה רבה, ובחיבור לעומקים הרוחניים שבמצוות התורה, ונוזכה לגאולה שלמה אמן כן יהי רצון!

תפילה

יהי רצון מלפניך, שבזכות הדלקת הנרות, ובסגולת ההבטה בנרות יהיו עינינו ולבבנו שם כל הימים, לייחדם בקדושת הנשמה אשר נתת בנו, להיות עבדים לך ולמסור כל חיינו לקדושתך. וביקוד האש כן יהיה ללבנו יוקד ובוער אחריו, מכוח מסירות נפשם של בניך החשמונאים, שטיהרו את מקדשך, ופעולתם מתעוררת בעת הזאת, להמשיך מסירות ורוח טהרה לכל ישראל, כן נוזכה לטהר עצמנו להיות מקדש לך, להסיר גילולים ומחשבות אוון, לייחד כל רצונותינו לקדש שמך בעולם. ועל ידי כך יתרומם זיווך ואורך בעולמות כולם, לשעבד כל כוחות הרשעה והטומאה תחת מלכותך, ולהעבירם מן העולם, באש הקודש המאירה בעת הזאת.

התבוננות בנרות:

הבט על הנרות, תראה את האש שיורדת ואוחזת בפתילה, ותחשוב על אש הקודש שיורדת ומאירה בתוכנו, בתוך כל עם ישראל. התפלל לה' לזכות תמיד לכבד את הנשמה שבקרובך, במעשים שמתאימים לה, ושלא תזלזל בה לעולם במעשים שלא ראויים לה. התמלא כבוד ה', כבוד עם ישראל, כבוד הנשמה, ומתוך כבוד זה, תרגיש שראוי לך להיות בן מלך, במעשים טובים ובדרכים מלאים באצילות וטהרה.

נר שמיני

נר איש וביתו

תורה

מנהג הספרדים שרק בעל הבית מדליק עבור כל המשפחה, ומנהג האשכנזים שכל אחד מדליק, ולא שבעל הבית ידליק לבדו, וכך מובא בשולחן ערוך (סימן תרעא סעיף ב):
 "כִּמְהָ נְרוֹת מְדֻלֵּק? בְּלִילָה הָרִאשׁוֹן מְדֻלֵּק אֶחָד, מִכָּאן וְאֵילָן מוֹסִיף וְהוֹלֵךְ, אֶחָד בְּכָל לַיְלָה, עַד שֶׁבְּלִיל הָאַחֲרוֹן יִהְיוּ שְׁמוֹנֶה. וְאִפְלוּ אִם רַבִּים בְּנֵי הַבֵּית, לֹא יִדְלִיקוּ יוֹתֵר.
 הַגֵּה: וַיֵּשׁ אוֹמְרִים דְּכָל אֶחָד מִבְּנֵי הַבֵּית יִדְלִיק (רמב"ם), וְכֵן הַמִּנְהַג פְּשׁוּט.
 וַיֵּאָדְרוּ לִתֵּן כָּל אֶחָד וְאֶחָד גִּירוֹתָיו בְּמָקוֹם מְיֻחָד, כְּדִי שֶׁיִּהְיֶה הַכֹּהֵן כִּמְהָ נְרוֹת מְדֻלֵּקִין (מהר"א מפראג)".

לדעת שולחן ערוך אין מדליקים בבית אלא חנוכייה אחת, לכל בני הבית, ולדעת הרמ"א כל אחד מבני הבית מדליק.

בראשית הדברים הנה לכאורה יש לשאול על שיטת השולחן ערוך, הסובר שרק בעל הבית ידליק - הלא בוודאי שריבוי נרות הוא תוספת אורה, ומדוע שלא ידליקו כולם, כדי להגביר את האור! ומדוע ההוראה המפורשת, שלא ידליקו יותר, אף אם חפצים להדליק בעצמם? כך לכאורה, במבט פשוט נראה ששיטת הרמ"א, הסוברת שההידור הוא שכל אחד ידליק, מובנת יותר מבחינת המשמעות הרוחנית.

שיטת השולחן ערוך - כוח הכלל

אלא נראה שיש עומק גדול בשיטת השולחן ערוך. ובביאור העניין נאמר, שהמהות הרוחנית הטמונה בהדלקת הנרות היא כוח הכלל והאחדות. הסיבה שרק אחד ידליק נר נעוצה בסוד העמוק של כוח כללות ישראל, שהשכינה שורה עלינו דווקא על ידי שאנו מתקבצים יחדיו, ולא מתפצלים זה מזה.

והנה ידוע שחג חנוכה רומז למאבק לכינון המקדש בכל ימי הגלות, שבהם החושך יכסה ארץ, והמרכז הרוחני שלנו, בית המקדש, שבור והרוס, ואנו לוחמים, בתוך כל

מחשכי הגלות, ומתעוררים להדליק את זיק הקודש, לשוב ולחנוך את המקדש. זהו סוד חג חנוכה, שהוא מאגר הכוח לאומה, במשך הגלות, כדי לשוב ולחדש מקדש.

והנה בגלות, אף על פי שהתרסקנו לרסיסים והתפזרנו בכל קצוות הארץ, ובוטל המרכז הרוחני של האומה כולה, סוד המקדש, מכל מקום השכינה, שהיא כוח הכלל, ירדה עמנו לגלות, ונוכחותה מופיעה בבתי מקדש מעט, היינו בקיבוץ אנשים מישראל. כי כל קבוצת אנשים המתחברים יחדיו, מהווים מעין ודוגמת כוח הכלל כולו. ודווקא מכוח החיבור הזה וסוד כוח השכינה שבו, נוכל לשוב ולחדש את המרכז הרוחני שלנו. לכן התפילות בבתי כנסיות נתקנו כנגד התמידין, עבודת הקרבנות, כי

כוח הציבור מהווה בחינת התנוצצות לאור השכינה הכללית בבית ה', ודווקא מכוח התנוצצות זו, חודר האור הגדול לתוך מעבה החושך, ופועל בסתר המדרגה, לבער את הטומאה, לכלות את הזוהמה, ולהאיר אור פנימי, אשר מגרש את החושך, עד אשר יבוטל החושך כולו מן הארץ, ויאר העולם, בחידוש ימינו כקדם, בבית מקדשנו ותפארתנו.

**חג חנוכה נעוץ בסוד
הכוח הכללי הקיים
בקיבוץ אנשים, בסוד
קדושת הבית בישראל,
כי כל בית בישראל,
יש בו התנוצצות לסוד
נעלם, בסוד יחוד
קודשא בריך הוא
ושכינתיה, והוא נשמת
כל בית בישראל**

והנה חג חנוכה נעוץ בסוד הכוח הזה, סוד הכוח הכללי הקיים בקיבוץ אנשים, ובחג החנוכה מופיע הדבר בסוד קדושת הבית בישראל, שהוא מהווה מעין ודוגמת המקדש. כי הן אמת, שכל בית בישראל, יש בו התנוצצות לסוד נעלם, בסוד יחוד קודשא בריך הוא ושכינתיה, והוא

נשמת כל בית בישראל, בסוד החיבור הפנימי והעמוק, בקדושה, בין האיש והאישה, ובפרי הבא מהם, אלו הילדים. קדושת הבית בישראל שורשה בגבהי מרומים, והוא כאבן בבניין חורבות ירושלים, ובכוחו להאיר ניצוץ, מעין ודוגמת האור הכללי של עם ישראל בבית ה'.

על כן, בחנוכה מתרומם כל בית בישראל, להיות ניצוץ מעין המקדש, ובמובן זה, הדלקת החנוכייה, הרי היא מעין הדלקת המנורה בבית ה'. ונמצא שכוחו הוא כוח הכלל, כוח השכינה ששורה בכל ישראל כאחד.

על כן הנה אדרבא, חובה שכל בני הבית יתחברו יחדיו בהדלקת החנוכייה, ולא יתפצלו ביניהם. ודבר זה נוגע במהות נרות החנוכה.

כי אף על פי שגלינו מארצנו, והתפזרנו לכל קצוות הארץ, ובוטל מרכז החיים שלנו, מכל מקום בחג חנוכה מתנוצץ האור הכללי, סוד המקדש, בניצוץ דק, בכל בית

בישראל, ודווקא כוח הקיבוץ, החיבור בין בני הבית, הוא אשר מאפשר את התגלות האור הכללי, סוד השכינה ששורה בבית.

ועל כן, אף על פי שבדאי ריבוי נרות מוסיף אור, מכל מקום אין זה התוכן העיקרי של חנוכה, מבחינת אור כמותי, אלא אור איכותי, בסוד האור הא־להי השורה על כלל עם ישראל, בבית המקדש, ומכוחו בכל בית בישראל, אפילו בגלות. כי השכינה לעולם לא זזה מישראל, ומתגלה בהתקבצות ישראל יחדיו, ששכינה שורה ביניהם. הן בעשרה, בבתי כנסיות, ואפילו בשנים שמתחברים יחדיו, כמאמר חכמים במשנה שאפילו שנים שיושבים יחדיו בתורה, שכינה שרויה ביניהם ("שנים שיושבים ויש ביניהם דברי תורה, שכינה שרויה ביניהם" אבות ג ב, וראה גם שם משנה ו). וכן הדבר בכל בית בישראל, כי שכינה שורה בין איש ואישה. לכן, מכוח השכינה הזו, באה ההדלקה, וכוח הכלל בה, וממילא אין להדליק כמה חנוכיות בבית, כשם שאין מדליקים כמה מנורות בבית המקדש.

שיטת הרמ"א – הפוטנציאל הגנוז בכל אחד

לעומת זאת, השיטה החולקת סוברת שחנוכה בא להורות על הכוח הא־להי שגנוז אפילו במיעוט ובצמצום הגדול ביותר.

כי הנה זה סוד עצום וגדול, שאף על פי שהשכינה שורה דווקא בציבור, הנה זהו מצד התגלות האור בפועל, אך באמת, מצד העצמיות הנשמית, הרי שבכל אחד מישראל השכינה שורה, וכוח כלל עם ישראל גנוז בכל אחד מישראל.

כמשל התא בגוף, שיש בו את הקוד הגנטי של הגוף כולו, ועל ידי תא אחד אפשר לשחזר את כל הגוף כולו. הנה כן הדבר בסוד עצמות קדושת ישראל, שבכל נשמה גנוז כללות כל ישראל ממש. ולכן אפילו שהשכינה התמעטה כל כך, להיותה נקודה אחת, כגרעין דק, בסוד נשמה אחת לבדה, הנה בתוכה גנוז כל כוח הכלל כולו בשלמותו ממש, כמו בהיות השכינה במילואה, כשעם ישראל שלם בארצו, ומקדש על מכונו, והמנורה מאירה לכל באי עולם. הנה כל השלמות הזו, גנוזה בכוח בכל נשמה ונשמה בישראל, כי אין בפרט אלא מה שבכלל.

והנה חנוכה בא להורות לנו על דבר הכוח של ישראל אפילו בהתמעטות הגדולה ביותר, שאין שום חיבור גלוי בין אנשים מישראל, אלא נשמה בודדת שקועה בתוך מחשכים עצומים, כנשמות יהודיות שהיו לבדם בסיביר בקור ובעינויים, ודבקו בקדושת ה'.

הנה אפילו במיעוט היותר גדול שיכול להיות, שנותרה נשמה אחת לבדה, גנוז כוח עצום ואדיר, כוח שיש בקרבו את כל העוצמות האדירות של האומה כולה, האבות

ומשה רבנו, ענקי האומה לדורותיה, בית המקדש וכל מלא אורו וקדושתו, הנה הכול ממש גנוז בתוך כל אחד ואחד מישראל, כתא המקפל בקרבו את כל הגוף כולו.

זהו התוכן העמוק המובע בחנוכה, בסוד עוצמת האור הגנוז בגרעיניות בכל נשמה בישראל. ועל כן, דווקא צריך כל אחד ואחד להדליק נרות, כדי להורות על המהות הגרעינית האדירה הזו, ולעורר כל אחד מישראל שישכיל את סגולת נשמתו וכוחו הגדול, שיכול לקדש שם שמים בעוז וגבורה ואומץ לב, ואפילו שהוא לבדו, הנה אי־להיו עמו, ושכינת א־ל בקרבו, ויעשה ויצלית, בגבורה ושמחה, באור וברכה, ויהי ה' עמו תמיד.

וידע ישראל, וידעו כל באי עולם, שאיש לא יוכל לנו, וכל מבקשי רעתנו יפלו נפילת עולם. כי אין כישראל, ואין כוח שיכול לעמוד מול עוצמתנו הפנימית. ואף שהכו ופגעו בחלקים מאתנו, הנה אפילו נשמה אחת מישראל יכולה להחזיר את כל ההוד האדיר של האומה כולה, בשלמות גמורה, צרור לא יפול ארצה. על כן יזהרו כל האומות, וישמרו כל הממלכות, לבל יהינו להעלות על דעתם מחשבות אוון, לפגוע בבבית עינו של הקב"ה, כי לא יוכלו לנו, וישראל עושה חיל בה', ותרועת מלך בו, ושוב ישוב לאיתנו הראשון במהרה, בבניין המקדש ובגאולה שלמה. אשרי מי שסייענו בכך, ואבוי למי שינסה לעכבנו. "אַשְׁרֵי יִשְׂרָאֵל מִי כְמוֹךָ עִם נוֹשֵׁעַ בְּה' מִגֵּן עֲזָרָה וְאֲשֶׁר חָרַב גְּאוֹתָהּ וַיַּכְּחֲשׂוּ אֵיבֵיהָ לָהּ וְאַתָּה עַל כְּמוֹתֵימוֹ תִּדְרֹךְ" (דברים לג כט).

תפילה

רבון העולמים, הנני מבקש מלפניך שתגביר בטחוננו בך, ולא נפחד ולא נירא כלל, ויהיה ביטחון זה מנשאנו לפעול בכל עוז, להרים קרן ישראל ולקומם חורבות עולם, ובגאון יתנשא עם, וכלביא יקום, באבוד רשעים 'רנה', מכוח אור 'הנר'. ובסגולת הברכה, להדליק נר חנוכה, יתנוצץ ויזריח אור געגועי קודש לנשמתנו, להיות נפשנו חיכתה לה', ומלעילא תהיה עזרנו ומגננו, כי אתה נוצר חסד לאלפים, באהבה עזה. ומכוח אהבה זו המתעוררת בעת הזאת, תעורר קנאה על צרינו ומבקשי רעתנו, ויהיו קש לפני אש ודלקו בהם ואכלום.

ובכוח ברכת שעשה נסים, יעוררו נסים גדולים ועצומים, כימי צאתך מארץ מצרים אראנו נפלאות וישועות, ויימשך האור הגנוז ויסיר כל הסתר וכל בערות, להיות מלאה הארץ דעה את ה' כמים לים מכסים, בביאת משיח צדקנו ובבניין בית חיינו. ומכוח קדושת החנוכה, תאיר המנורה אשר בבית ה' במהרה בימינו.

התבוננות

התבוננות בנרות:

הבט בנרות, ראה את כוח של עם ישראל, שמתחבר יחדיו, כל הנרות שנאספים ביחד להיות לאור מאיר. חשוב על הכוח של עם ישראל, על המסירות שלו לקדש את ה', בכל הדורות כולם. חשוב על הכוח של כל אחד מישראל, גם בעומק הגלות, להיות נאמן לה' ולקדש שמו. התפלל לה', להיות מחובר בכל לבבך לעם הקדוש הזה, ולהיות בן נאמן לעם ישראל, בקידוש שם ה' בעולם, כמו ישראל שבכל הדורות, ולהיות ולהרגיש חלק מכללות עם ישראל, בענווה ושמחה וגבורה של קדושה.